

Borsa İstanbul

Borsa İstanbul'da Emir Tipleri

Limit Fiyatlı Emirler (LFE)

- Fiyatın ve miktarın belirtildiği emirlerdir.
- Emrin gerçekleşmeyen bölümü işlem görmedikçe sistemde pasif olarak geçerlilik süresi sonuna kadar (KİE olarak girilmediği sürece) bekletilir.

Piyasa Emirleri (Market Order)

- Fiyat olmaksızın sadece miktar belirtilerek girilen emirlerdir.
- Emir miktarı karşılanana kadar karşı taraftaki en iyi fiyatlı emirlerle eşleşerek işleme dönüşürler.
- Bu emir tipi, sadece KİE olarak girilebildiğinden karşı tarafta eşleşecek emir kalmadığında emrin kalan kısmı otomatik olarak iptal edilir, pasife yazılmaz.
- Pay bazında maksimum emir hacmi sınırına tabidir.

Piyasadan Limite Emirler (Market To Limit Order)

- Piyasa emirleri gibi fiyatsız olarak girilen emirlerdir.
- Karşı taraftaki sadece en iyi fiyat kademesinde bekleyen emirlerle eşleşerek işleme dönüşürler.
- Ancak işleme dönüşmeyen kısım, gerçekleştiği son işlem fiyatını alarak limit fiyatlı emre dönüşür ve emir defterinde pasif olarak yazılır.

Koşullu Emirler

Girilen emrin aktif hâle gelmesi veya işleme dönüşebilmesi için bazı koşulların tanımlanabildiği emirlerdir.

➤ **Miktar Koşullu Emirler:** Belirtilen fiyat seviyesinde emrin içerdiği miktarın tamamı karşılanmıyorsa, işlem görmeyen emirlerdir.

➤ **Zaman Koşullu Emirler:** Seansın önceden belirlenen bir bölümünde aktif hâle gelen veya seansın bir bölümünde geçerli olmak üzere girilen emirlerdir (örneğin açılışta ve kapanışta geçerli olan emirler).

Açığa Satış Emirleri

- Açığa satış emri, sahip olunmayan sermaye piyasası araçlarının satışına ilişkin verilen emir tipidir.
- Açığa satış işlemi gerçekleştirebilmek için emrin baştan açığa satış emri olarak girilmesi gerekir.

Emirlerin Geçerlilik Süresi

•Günlük

Pay Piyasasındaki bütün pazarlarda aksi belirtilmedikçe girilen her emir, girildiği gün boyunca geçerlidir ve işlem görmezlerse gün sonunda iptal edilirler.

•Kalanı İptal Et (KİE)

Fiyat ve miktar belirtilerek girilen ve emrin girildiği anda karşılanmayan bölümünün otomatik olarak iptal edildiği emir türüdür.

•İptale Kadar Geçerli (İKG)

Borsa Birincil piyasada değişken ve sabit fiyatla talep toplama yöntemlerinde halka arz süresinin sonuna kadar geçerli emir girişi mümkündür.

Borsa İstanbul Piyasaları

- Pay Piyasası
- Borçlanma Araçları Piyasası
- Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası
- Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası

Pay Piyasasında işlemler aşağıdaki pazarlarda gerçekleştirilmektedir.

PAZAR	TANIM	SEMBOL
YILDIZ PAZAR	Yıldız Pazar, Borsaya ilk kotasyonda halka arz edilen kısmının piyasa değeri 300 milyon TL ve üzeri olan payların işlem göreceği pazardır.	Z
ANA PAZAR	Ana Pazar, Borsaya ilk kotasyonda halka arz edilen kısmının piyasa değeri 300 milyon TL – 75 milyon TL arasında olan payların işlem göreceği pazardır.	N
ALT PAZAR	Alt Pazar, Borsaya ilk kotasyonda halka arz edilen kısmının piyasa değeri 75 milyon TL- 40 milyon TL arasında olan payların işlem göreceği pazardır.	T
YAKIN İZLEME PAZARI (YİP)	Kotasyon Yönergesine göre Yıldız Pazar, Ana Pazar ve Alt Pazar'dan çıkarılma sonucunu doğuracak gelişmelerin olduğu ortaklıkların paylarının işlem gördüğü pazardır.	W
YAPILANDIRILMIŞ ÜRÜNLER VE FON PAZARI (YÜFP)	Borsa yatırım fonu katılma belgeleri, varantlar, sertifikalar, sahipliğe dayalı kira sertifikaları, gayrimenkul sertifikaları, gayrimenkul yatırım fonları ve girişim sermayesi yatırım fonlarının işlem görebildiği pazardır.	K

NİTELİKLİ YATIRIMCI İŞLEM PAZARI (NYİP)	Halka arz edilmeksizin nitelikli yatırımcılara satılmak üzere ihraç edilen ortaklık paylarının ve Yönetim Kurulu'na uygun görülen diğer sermaye piyasası araçlarının yalnızca nitelikli yatırımcılar arasında işlem görebilmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Nitelikli yatırımcı statüsünde olmayanlar bu pazarda işlem yapamaz.	Q
PIYASA ÖNCESİ İŞLEM PLATFORMU (PÖİP)	Halka açık statüde olup, payları Borsada işlem görmeyen şirketlerden, Borsa tarafından bu Platformda işlem görmesine karar verilenlerin payları Piyasa öncesi işlem platformunda işlem görebilecektir.	S

Endeks Hesaplama Yöntemleri

- Hisse senedi endekslerinin hesaplanmasında farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler üç grup altında toplanabilir:
 - Aritmetik Ortalamaların Hesaplaması Yoluyla Hisse Senedi Endeksi Hesaplama,
 - Geometrik Ortalamaların Hesaplaması Yoluyla Hisse Senedi Endeksi Hesaplama,
 - Şirketlerin Toplam Piyasa Değerleri Baz Alınarak Hisse Senedi Endeksi Hesaplama.

- Aritmetik ortalamalar kullanılarak hesaplanan endekslerde, hisse senedi fiyatlarının aritmetik ortalaması alınmaktadır.

$$E_t = \frac{\sum_{i=1}^n F_{it}}{B_t}$$

- E_t = Endeksin t zamanındaki değerini,
- F_{it} = i hisse senedinin t zamanındaki fiyatını,
- B_t = Bölenin t zamandaki değerini ve
- n = Endeks kapsamındaki hisse senedi sayısının göstermektedir.

- Şirketlerin toplam piyasa değerleri baz alınarak hisse senedi endeksinin hesaplanması yönteminde piyasayı temsil etmesi için oluşturulan endeks portföyünün piyasa değerindeki artış veya azalış oranları endeksi vermektedir.
- Endeks;
 - toplam piyasa değeri,
 - piyasa değerinin bir kısmı (halka açık kısım, takas hesaplarında alım-satıma konu olabilecek kısım, endeksin hesaplandığı borsa kotunda bulunan kısım vb.)
 - veya eşit ağırlıklı olarak hesaplanabilmektedir.

$$E_t = \frac{\sum_{i=1}^n F_{it} \times S_{it}}{\sum_{i=1}^n F_{io} \times S_{io}}$$

- E_t = Endeksin t zamanındaki değerini,
- F_{it} = i hisse senedinin t zamanındaki kapanış fiyatını,
- S_{it} = i hisse senedinin t zamanında sayısını,
- F_{io} = i hisse senedinin baz dönemdeki kapanış fiyatını,
- S_{io} = i hisse senedinin baz dönemdeki sayısını,
- n = Endeks kapsamında yer alan şirket sayısını ve
- D = Endeksin başlangıç (baz) değerini göstermektedir.

BIST ENDEKSLERİNİN HESAPLANMASI

- Piyasa değeri ile ağırlıklandırılmış aritmetik ortalama ile hesaplanmaktadır.
- Piyasa değerleri ise, şirketlerin halka açıklık oranına göre ağırlıklandırılmaktadır.

$$E_t = \frac{\sum_{i=1}^n (F_{it} / D_t) * N_{it} * H_{it} * K_{it}}{B_t}$$

- E_t = Endeksin t zamanındaki değeri,
- F_{it} = i hisse senedinin t zamanındaki fiyatı,
- N_{it} = i hisse senedinin t zamanındaki toplam sayısı,
- H_{it} = i hisse senedinin t zamanındaki, Takasbank saklamasında bulunan miktarının sermayeye göre tamsayıya yuvarlanmış oranı,
- K_{it} = “i” nci payın t zamandaki katsayısı,
- B_t = Bölenin (düzeltilmiş baz piyasa değeri) t zamanındaki değeri,
- n = Endeks kapsamındaki hisse senedi (firma) sayısı.

BIST-100 Endeksinin ABD Doları ve Euro Bazında Hesaplanması

BIST₁₀₀ (\$)	=	$\frac{\text{Endeksin Değeri} \times \text{Cari Dönem TL/\$ Kuru} \times 100}{\text{Baz Dönem TL/\$ Kuru}}$
--------------------------------	----------	---